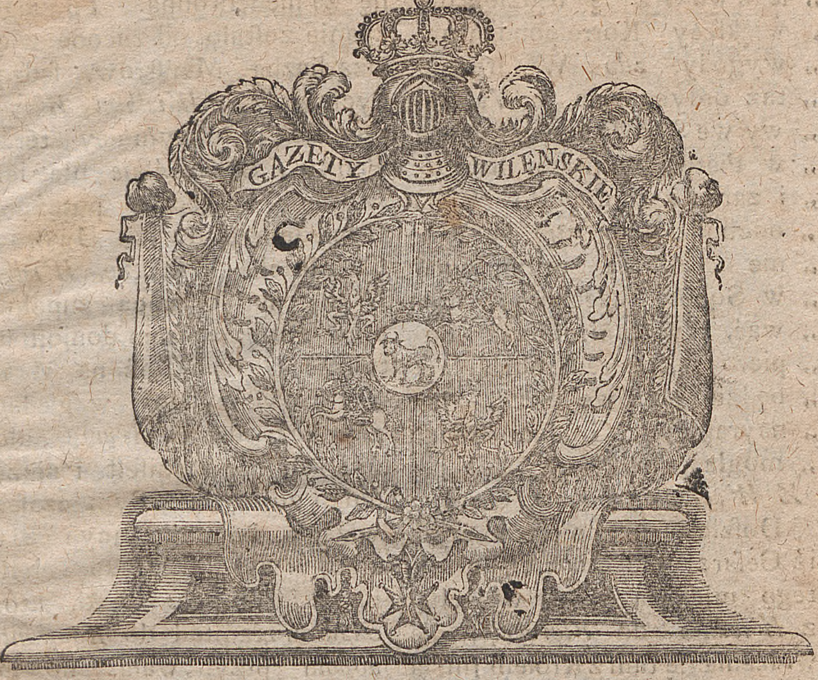
NUM LI

w PIĄTEK DNIA 19. GRUDNIA ROKU 1783

Z Wilna dnia 19. Grudnia. Mamy tu rosporządzenie Poczt Litewskich wydane od Generalnego Direktorium dnia 9. przeszłego Miesiąca w następuiących wyrazach,, Ponie- „ waż z raportu Pocztamtu „ Grodzieńskiego i Wileń- „ skiego pokazuie się, że odmia- „ na expedycyi Poczty ordy- „ naryiney Litewskiey następuiącym sposobem lepiey „ może być uregulowana, „ przeto od Nowego Roku „ *1mo* w Warszawie Poczta „ ordynaryina Wileńska iak „ teraz, tak i na potym w Piątek rano stawać ma;. odcho-

„ dzić zaś iuż nie w Sobotę,
„ lecz we Srzodę będzie, dla
„ większey Korrespondentow
„ wygody. *2do* W Grodnie
„ taż ordynaryina z Warsza-
„ wy we Srzodę expediowana
„ w Piątek w wieczor stawać,
„ i zaraz z tamtąd do Wilna
„ odchodzić ma. *3tio.* W Wil-
„ nie Poczta ordynaryina
„ w Sobotę wieczorem sta-
„ wać, i w Poniedziałek do-
„ pioro wieczorem odchodzić
„ będzie, aby we Srzodę iak
„ nayraniey w Grodnie stanąć
„ mogła.„

Z Warszawy dnia 13. Grudnia

Doszła tu pewna wiadomość, iż Cesarz Jmć *Rzymski*, dnia 6. tego miesiąca rano, wyiechał z *Wiednia* do *Florencyi*, dla widzenia się tam z Krôlem Jmcią *Szwedzkim*, we *Włoszech* teraz znayduiącym się.

Od Granic Tureckich dnia 20. Październiká. Zgoda owa, ktôra dotąd zachodziła między *Wielkim Wezyrem* i *Kapitanem Baszą*, została nieiako pomieszana na ostatniey Sessyi *Dywanu*. Roztrząsana tam była kwestya pokoiu, lub woyny: Pierwszy Minister dowodził potrzebę zachowania pokoiu, choćby cokolwiek przyszło stracić; a Wielki-Amirał ukazywał woynę za nieuchronną. To iego zdanie zostało odrzucone większą liczbą Ministrow, sądzących wraz z *Wielkim Wezyrem*, że przynaymniey teraz Państwo *Ottomańskie* nie iest w stanie oprzeć się potężney Konfederacyi dwôch Dworow Cesarskich. Wszakże *Wielki-Wezyr* nie odrzuca zupełnie praw *Porty*; owszem doniosł na tymże *Dywanie*, iż na Manifest *Rossyi*, wydany względem zabrania od niey *Krymu*, ułożył Contre-Manifest i niezadługo go wyda. Tym czasem wszelka kommunikacya z tą Pôlwyspą iest przecięta, i chyba przez iakie małe statki, ktôre czasami ztamtąd do *Konstantynopola* przybywaią, nowiny iakie dochodzą. Te wszakże nowiny nieukazuią, żeby *Krym* był w dobrym cale stanie. Na żywności wielka tam iest drożyzna, i przytym taki niedostatatek, że stoiące tam woyska *Rossyiskie* ściągaią po części zboża z *Polski*. Przytym, podług tychże samych nowin, nie wszyscy *Tatarowie* są kontenci z nowego panowania; i wiele barzo ich z kraiu wynosi się.

Z Bannatu dnia 3. Listopada.

Ostatnie nowiny z pogranicza Tureckiego donoszą, że *Basza w Belgradzie* wszystkim *Szpahom*, którzy na tamecznym brzegu obozem stoią, nayfurowiey zakazał, ani dla interesu, ani dla konferencyi, do nas na tę stronę przychodzić. Też same nowiny donoszą, że wiele narodów z wewnętrznych *Tureckich* Prowincyi iest w marszu, i że między *Muzulmanami* różne ukazuią się rozruchy.

Komendant w *Belgradzie* otrzymał nowy surowy od *Sułtana* rozkaz, aby wszystkie woyska (gdzie są znacznie skupione) przy *Belgradzie* zimowały. W Fortecy mocno się obawiaią, ieżeli woysko razem skupione dłużey w pozostawaniu zostawać będzie, żeby między nim, a osobliwie między *Szpahami* i *Janczarami*, którzy, iak wiadomo, często o porządek i pierwszeństwo między sobą się spierali, poiedynki i krwawe nie wynikły bitwy. Dnia wczorayszego wielkie było tam zamieszanie między *Janczarami*, którzy się skupiwszy razem, chcieli szturmować nie tylko do domu *Testedara*, ale też i do swego własnego *Agi*, gdyż obu winili o zatrzymanie im należytego żołdu. Wkrótce uyrzano wszystkie sklepy na rynku do plądrowania otwarte. Lecz szczęściem przybyły pieniądze w kilka godzin ze *Stambułu*, i tę radośną nowinę ogłoszono 24 razy daniem ognia z armat na wałach. Nastąpiło zaraz wypłacenie żołdu, i wszystko się uspokoiło.

Z Neapolu dnia 4. Listopada.

Z *Kalabryi* smutne dochodzą nowiny. Trzęsienia ziemi trwaią tam dotąd i wielkie choroby między tamecznemi nieszczęśliwemi obywatelami.

Z Włoch dnia 7. Listopada.

Król Jmć *Szwecki*, ma cztery tygodnie w *Pizie* się zabawić, a ztamtąd do *Rzymu i Neapolu* poiedzie, i na przyszłe w *Niebowstąpienie Pańskie* chce się w *Wenecyi* znaydować.

Z Włoch dnia 11. Listopada.

Król Jmć *Szwecki* własną ręką pisał do Kardynała *de Bernis* do *Rzymu*, że część zimy i wiosny przepędzi we *Włoszech*.

Z Frankfortu dnia 8. Listopa:

Z Wiednia donoszą, że iak prędko Artykuły Przedugodne między *Portą* y Dworami

Wiedeńſkim y *Petersburſkim* będą w *Konſtantynopolu* ułożone, y Ratyfikacye zamienione, zaraz maią naſtąpić w *Semlinie* dalſze konferencye, między Pełnomocnikami *Auſtryackiemi* y *Tureckiemi*, dla ułożenia Artykułow pokoiu.

Z Paryża dnia 21. Liſtopada.

Do *Flandryi*, *Lotaryngii*, i *Alſacyi*, wiele wyſłano bryk z armatami, kulami, bombami, prochem, namiotami, flintami, bagnetami, trzewikami, kapeluſzami &c. Mówią że Departament woyſkowy żąda 50. Milionow na przyprowadzenie porządku, gdyby czaſem woyna wyniknąć miała.

Dnia wczorayſzego publikacya między *W. Brytanią* publicznie doſzła.

Król Jmć Jmć Panu *Amelot* naznaczył penſyi 50,000. żona po śmierci iego 12,000. ma otrzymać. Syn tego przeſzłego Miniſtra, Intendentem w *Burgundyi* ieſt nominowany.

Obywatel *Paryſki* Franciſzek *Godefroy* zywſzy lat 50. w małżeńſtwie z żoną ſwoią *Charlotte Racine*, miał z niey 14. dzieci; te dzieci, miały 26. potomſtwa: a te znowu maią 110. które wſzyſtkie żyią, i napełniaią pociechą żyiącego ieſzcze przodka tak licznego pokolenia.

Z Wiednia dnia 15. Liſtopada.

Wyſłano teraz ztąd z liſtami kuryera do *Włoch* do Xiążęcia *de Lichtenſtein*; między pomienionemi liſtami, ma być także liſt do Króla *Szweckiego*, który ma być do rąk ſamemu temu Monarſze oddany.

Mówią, że Kardynał *Migazzi*, który Arcybiſkupſtwo *Wiedeńſkie*, i Biſkupſtwo trzyma *de Wayzen*, iednego z tych ma odſtąpić.

Z Auſtryi dnia 14. Liſtopada.

Głoſzą że W. Xięſtwo *Toſkańſcy*, na przyſzłą wioſne, z ſtarſzym ich ſynem do *Wiednia* przybędą, dla ożenienia go z Xiężniczką *Wirtemberſką*.

Z Ratysbony dnia 14. Liſtop:

Seym teraznieyſzy, po zebraniu ſię Seymowych Poſłów, dnia 10. tego mieſiąca tu ſię rozpoczął.

Z Londynu dnia 14. Liſtopada

Liſty z *Ameryki* donoſzą, że Kongres rezolwował ſię iednę ty[illegible]enn[illegible] założyć dla całego k[illegible] i w niey złotą, ſrebrną, i miedzianą bić monetę.

NUM LI.

SUPLEMENT
DO GAZET WILENSKICH
w PIĄTEK DNIA 19. GRUDNIA ROKU 1783.

Z Paryża dia 12. Liſtopada. Mówią, iż ſzcyrze tu myślić zaczynaią o Suppreſſyi wielu Klaſztorów. Ta nowina wyczerpniona ieſt od Xięży *Benedyktynow* Klaſztoru *S. Dionizego*, gdzie Archiwum z Papierami ieſt iuż zapieczętowane, a to z roſkazu Królewſkiego. Wielkie ieſt podyerzenie, że duch Fiſkalny ſtaraſię, aby wſzyſtkie Zakonne Dobra, (naznaczywſzy penſye Zakonnikom i Zakonnicom) inkorporowane były do Ekonomi, przez co znacznie powiękſzyłby ſię ten Departament. Dodaią ieſzcze, że namawiaią Króla Jmći, aby ſię uczynił i ogłoſił Opatem wſzyſtkich *Mans* całego Króleſtwa; tym albowiem ſpoſobem, nadgrodziłby ſię Stanowi uſzczerbek, nonieſiony przez znieſienie podatku *Troiſieme-Vingtieme*, czyli Trzeciego. Dwudzieſtego Groſza; które to znieſienie, ma wziąć ſkutek dnia 15. tego mieſiąca (którego też dnia maſię odprawiać Feſtyn Pokoiu) i to uwolnienie od pomienionego Podatku, trwać będzie aż do tegoż dnia 25 Liſtopada Roku 1786. czyli do lat trzech.

Z Paryża dnia 24. Liſtopada. Dnia 21. tego mieſiąca, Pan *de Montgolfier* dawał nowy experyment z ſwoią banią. W tey bani w górę ſię puſzczali Margraf *d' Arlande*, Maior Infanteryi, i Profeſſor *de Rozier*. Podczas pomienionego experymentu, żadnego nieprzyczepiano ſznura do bani. Gdy iuż bania na 250. prawie ſtop

w górę się wzniosła, oba jej Jchmść w bani siedzący, zdieli swe kapelusze żegnaiąc przytomnych, i na 3,000 stop w górę się wzbiwszy, przy zamku la Muette, puścili się przez *Sekwanę*, lecąc po powietrzu nad Paryżem, gdzie od wszystkich tym mieś ie mogli być widziani. Chcieli iuż oni byli z banią spuścić się na dół; lecz postrzegłszy, że wiatr ich pędzi na domy przedmieścia *Swiętgo Mana* puścilisię dąley po powierzu nad *Paryżem*, i spuścili się wpołu, wcale zletka i spokoynie na dół. Opisanie tego Experymentu iest autentyczne, i wyięte z zrobionego w *Muette* Processu słownego. podpisanego ręką Xiążęcia *de Polignac*, Xiążęcia *de Guines*, Hrabi *de Vaudreuil*, Doktora *Franklina* i innych dystyngowanych osob. Hrabia *d Arlande*, ieżelisię pomyślny wiatr nadarzy chcez *Calais* odprawić w tey powietrzney bani podróż do *Dover*. Xiąże *de Chartes*, na pamiątkę tych nowych *Jkarow* którzy pierwsi odważyli się po powietrzu woiażować, chce wystawić Piramidę z napisem, na tym mieyscu, gdzie Bania po powietrzney podróży staneła

Z Paryża dnia 17. Listopada. Król Jmć ma wyiechać z *Fontainebleau* dnia 24. a Królowa Jeymmć dnia 25. tego miesiąca. Dnia wczorayszego była tam ostatnia rada, pod czas którey, iak słychać, Pan *Amelot* swóy urząd miał złożyć.

Nowy Generalny Kontroleur, barzo pilnie pracuie. Chce on *Indyiską* Kompanią znowu przywrócić, i podatki na żywność zmnieyszyć; te zaś, które się ściągaią do zbytków, iako to na karety, liberye, &c. powiększyć.

Z Frankfortu dnia 18. Listopada. Podług ścisłego obrachowania, znayduie się teraz *Loż Farmazońskich* (niech to dzisieyszey *Filozofii* będzie nie wymowno) w samey *Europie* 1247. w *Ameryce* 187. w *Azyi* 76. w *Afryce* 12. Summa 1524., Gdyby rachowano do każdey *Loży* po 30. tylko osob wchodzących, tedyby było 45,690. *Farmazonów* na świecie.

Z Hamburga dnia 18. Listopada. Z pewnych rąk. następuiące mamy nowiny: staneła iuż za wchodzeniem Cesarskiego Internuncyusza w *Stambule* między *Portą* umowa, mocą którey, okrętom pod banderą Cesarską, przeci-

wko morſkim rozboynikom, *Barbarzyńcom*, i innym pod hołdem *Porty* będącym korſarzom, wſzelkie beſpieczeńſtwo tak ſię zapewnia, że *Porta* obowiązuie ſię nie tylko nazad powrócić zabrane okręty z ładunkiem i ludźmi, ale też ma nagrodzić wſzelkie, iakieby były tylko ſzkody, w przeciągu 6. mieſięcy, bez żadney odwłoki, rachuiąc od dnia iey o tym donieſienia. Dla poſtrzegania dobra Ceſarſkich poddanych handel prowadzących, nominowani ſą Agentami w *Algierze* Pan *Brandel Szwedzki* Konſul, w *Tunecie* Pan *Nyſen* Konſul *Holenderſki*, w *Trypolu* Pan *Foſman* Konſul *Holenderſki*. *Porta* dla pokazania rzetelności ſwey myśli ku Dworowi Ceſarſkiemu, bez odwłoki poſłała potrzebne w tey mierze rozkazy do pomienionych trzech Rzeczypoſpolitych, donoſząc im o tey, która dopiero ſtanęła, między nią i Dworem Ceſarſkim ugodzie.

DONIESIENIE z WILNA

W Drukarni J. K. Mci przy Akademii Wileńſkiey wyſzedł z pod praſy Kalendarzyk Polityczny Wileńſki na Rok przeſtępny 1784. który prócz Genealogii Monarchow i Xiążąt Europeyſkich, Jmion i nazwiſk Senatorow, Miniſtrow, Dignitarzów Kommiſſarzow do wſzyſtkich Magiſtratur Rzeczypoſpolitey w Koronie i w W. X. Litew: oraz Kawalerow obu Orderow, Prałatow, Kanonikow, i Urzędnikow Litewſkich, zawiera w ſobie naprzód Wiadomości pożyteczne: *Jako to, Spoſob robienia różnych gatunkow Tabaki z ordynaryinego Ukraińſkiego lub Komiſſyinego tytuniu, wſzczegulności zaś* Hollenderki, Maroko, *St.* Omeru, Brazylki, Tonki, Hiſzpanki, i wyborney tabaki poſpolitey, *także ſpoſoby robienia: Dobrego atramentu, który koloru nie odmienia, Kitu Angielſkiego do łączenia metallow ze ſzkłem i kamienmi, Kitu mniey koſztuiącego, do łączenia metallów i drzewa ze ſzkłem i kamienmi, Szwarcu Angielſkiego, do lakierowania botow i trzewikow, wyimo*

wania plam różnych z bielizny, z materyi jedwabnych i Sukien w rozmaitych kolorach. Tudzież ſpoſob robienia przedniey pomady, proſzku do chędożenia zembow, ſpoſob chowania ſzczawiu przez calą zimę, robienia ſwiec Moſkiewſkich, paſkow Angielſkich do wecowania brzytew tak dobrze, iak na marmurku. Spoſoby dawania różnych lakierow, wſzczegulności zaś: Lakieru Angielſkiego ciemno przezroczyſto czerwonego do udawania koloru Mahoni na ſtolikach, kantorkach, meblach i Inſtrumentach Fizycznych. Lakieru białego do naprowadzania portretow, ryſunkow i mapp; Lakieru do metallow, ktorym naprowadzony polerowany moſiądz ieſt tak piękny, iak gdyby był w ogniu pozłacany; Lakieru białego ktorym naprowadzony papier ieſt tak przezroczyſty iak ſzkło, a tym ſamym nayzdatnieyſzy do kopiiowania wſzelkich i naydelikatnieyſzych ryſunkow, do formowania charakteru i do wielu innych pożytecznych zamiarow, ktoremu iednak znowu można przywrócić pierwſzą białość i nieprzezroczyſtość. Spoſob farbowania materyi iedwabnych białych, tudzież kości, drzewa białego i pior. Spoſob robienia farby czarney, ktora lepſza jeſt, aniżeli tuſz Niemiecki pod nazwizkiem Chińſkiego przedaiący ſię. Powtóre Zamyka *w ſobie reztę ciekawego i pożytecznego:* Zebrania wſzyſtkich Seymow i Praw do rządu Rzeczypoſpolitey zciągaiących ſię. *Naoſtatek Pocztamty pryncypalne Koronne i Litewſkie, rozporządzenie Poczt Litewſkich, i ſzerokość Geograficzną miaſt znacznieyſzych w W. X. Litewſkim.*

Donoſi ſię Prześw: Publicum, iz J. P. Jozef. Weltz uprzywileiowany od Króla Pruſkiego i potwierdzony w Colleg: Medicum Wileńſkim Operator w chorobach różnych Oczu, uſzu, Ruptur, &c. Ktory w tuteyſzym mieście iuż doſyć wiele i w wielkich operacyach ſztuki ſwoiey dał dowody; że zaś w przeciągu nieiakiego czaſu, nie znaydował ſię tu w Wilnie, zaczym teraz powróciwſzy z Moſkwy oznaymuie ſię. ieżeliby kto chciał użyć, chętnie ſwe uſługi poświęca. Mieſzka w Pałacu Ogińſkim na Rudnickiey Ulicy, gdzie też i Dentyſta zaiedno ma ſtancyą.